

Grip op pedagogische kwaliteit

KindeRdam ontwierp een dashboardmonitor, waarvoor ze verschillende instrumenten combineerde en met hulp van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) doorontwikkelde. Uiteindelijk wil de organisatie de monitor aan de branche beschikbaar stellen. ‘Het is belangrijk dat kinderopvangorganisaties zelf goed kunnen inschatten hoe hun pedagogische kwaliteit op alle niveaus ervoor staat.’

 **Annette Wiesman**

 **Fotolia**

S

Sinds Simon Hay als pedagoog in de kinderopvang werkt, merkt hij dat er geen eenduidig beeld is van de pedagogische kwaliteit in de praktijk. ‘Iedereen geeft een ander antwoord: pm’ers, beleidsmedewerkers en locatiemanagers. Dan hoor je dingen als: de GGD zegt dat het in orde is, we hebben geen klachten en de klanttevredenheid is in orde. Dat wekte mijn verbazing. Pedagogische kwaliteit is toch je corebusiness.’ Dit was niet anders toen hij in 2014

‘Pedagogische kwaliteit is toch je corebusiness’

als pedagoog aan de slag ging bij de Rotterdamse organisatie KindeRdam Kinderopvang. Net als andere kinderop-

vangorganisaties moest KindeRdam het tot dan toe hebben van GGD/GHOR-rapporten en de jaarlijkse kwaliteitsonderzoeken van voorheen het NCKO, tegenwoordig het LKK. Maar wat je daarmee in handen hebt, zegt Hay, is veel te algemeen. ‘Hoe moet je als locatiemanager sturen op pedagogiek met die onderzoeken? Die wil weten: wat betekent dat voor onze locatie en hoe vertaal ik dat naar concrete acties?’

Gecombineerd instrument

De pedagogische staf van KindeRdam richtte speciaal hiervoor een werkgroep op, bestaande uit pm’ers, locatiemanagers, clustermanagers en pedagogen. Samen inventariseerden ze de bestaande instrumenten, met als belangrijkste criterium betrouwbaarheid en validiteit van de instrumenten. Daaronder ook de bekende kwaliteitsmonitoren van het NCKO. Een andere belangrijke vindplaats was de selectie die stichting BKK heeft aangelegd (zie kader). Na rijp beraad koos de werkgroep voor het ‘Veldinstrument observatie pedagogische praktijk’, dat GGD/



GHOR in 2014 openbaar maakte (overigens niet aanwezig op de BKK-menukaart, omdat het officieel geen zelfevaluatie-instrument is). Dat werd gecombineerd met het onderdeel 'Kwaliteit van leefomgeving' uit de NCKO-kwaliteitsmonitor. 'Een groot voordeel van het veldinstrument is dat je daarmee dezelfde taal spreekt als de inspectie', zegt Hay. 'Zo kunnen we nog beter kijken in hoeverre we voldoen aan onze wettelijke opdracht. Het is gebaseerd op het kwaliteitsmodel van Marianne Riksen-Walraven. Samen met de interactievaardigheden van het NCKO en de toetsstenen welbevinden en betrokkenheid geeft ons instrument zo een mooi beeld. In de toekomst is het ook mogelijk om andere bestaande instrumenten te integreren in de monitor, zoals bijvoorbeeld de normen voor gezonde kinderopvang of instrumenten die op de BKK-menukaart staan.'

Pedagogische praktijk in beeld

De dashboardmonitor is een webbased programma, geschikt voor tablet of laptop. De toegang tot data verschilt per medewerker; er zijn verschillende accounts met verschillende rechten. Om in te vullen worden de locatie en de groep geselecteerd. Vervolgens verschijnen de observatie-categorieën: emotionele veiligheid, persoonlijke competenties, sociale competenties, overdracht normen en waarden en kwaliteit leefomgeving. Het observeren en invullen kost ongeveer een uur per groep. Na het invullen verschijnen direct interactieve grafieken en rapportages met gemiddelden en spreiding van de verschillende categorieën en subcategorieën.

Uitwerken

Er volgde een gesprek met het NJi, dat met GGD/GHOR het veldinstrument ontwikkelde. Hay lichtte de toepassing door KindeRdam toe. 'In het veldinstrument zitten omschrijvingen van situaties die gewaardeerd kunnen worden met plussen en minnen. Ik wilde graag werken met cijfers, om gemiddelden te kunnen maken en er meer informatie uit te halen. Daarom hebben we een score van 1 tot 4 toegevoegd, ontleend aan het instrument dat de Onderwijsinspectie hanteert. Voor KindeRdam hebben we bepaald dat de norm een score van 3 is: 'voldoet aan de wet/goed'. Daarnaast kunnen we ook kijken naar de spreiding van scores. Een paar 2-en en een 4 vragen om een andere actie dan enkel 3-en.'

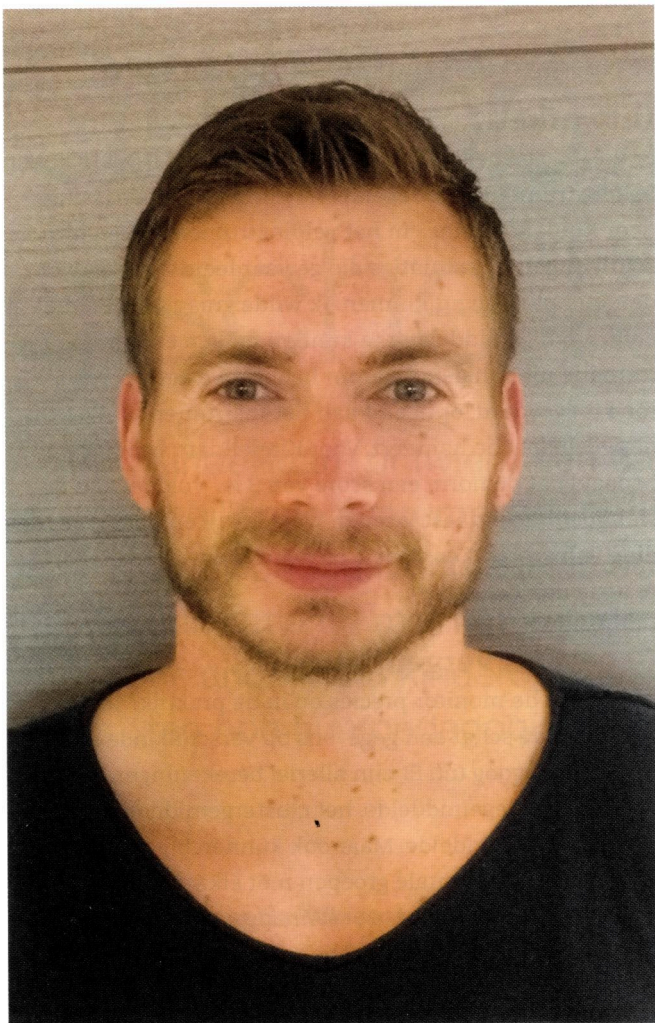
Gegevens vergelijken

Wat levert de monitor precies op in de praktijk? In de eerste plaats de schat aan gegevens op verschillende niveaus, legt de pedagoog uit. Er zijn allerlei berekeningen mogelijk: het locatiegemiddelde, het clustergemiddelde en het organisatiegemiddelde. Maar ook kunnen bijvoorbeeld verticale en horizontale groepen met elkaar worden vergeleken, of verschillende soorten opvang. Neem bijvoorbeeld de kwaliteit van de babyopvang. Die kon op grond van de gegevens in verticale en horizontale groepen met elkaar vergeleken worden. De kwaliteit bleek in de horizontale babygroepen op bepaalde vlakken beter te zijn, terwijl de individuele kwaliteiten van de pedagogisch medewerkers niet verschillen. 'Onze conclusie was dat het moeilijker is om dezelfde pedagogische kwaliteit ook op een verticale groep te bieden', zegt Hay. 'Dat komt overeen met het LKK-rapport waarin voorzichtig hetzelfde wordt gezegd. Zo kun je verbinding leggen tussen eigen gegevens en wetenschappelijk onderzoek.'

Andere gesprekken

Het resultaat is dat KindeRdam over de jaren heen gaat volgen of het verschil in kwaliteit tussen horizontale en verticale groepen een incident of trend is. Is er sprake van een trend dan gaan we in het vervolg zoveel mogelijk met horizontale groepen werken. Dat nemen we dan ook mee in de meerjarenplannen. Ook krijgen pm'ers die met baby's werken een trainingsaanbod, iets wat al op de agenda stond voordat de Wet IKK dat oplegde. Het effect van deze vorm van zelfevaluatie is volgens Hay: 'Van reageren op wat er vanuit de GGD of de politiek wordt opgelegd, gaan we beleid meer zelf initiëren. We hebben het veel meer zelf in de hand.'

Maar minstens zo belangrijk als input voor beleid is dat de uitkomsten van de monitor aanleiding geven om met pm'ers het gesprek aan te gaan over wat ze doen. 'Je kunt >



Simon Hay

bijvoorbeeld zeggen: ik heb gezien dat bij jullie kinderen zo mooi tot spel komen, hoe doen jullie dat?', zegt Hay. 'Of: waar zijn jullie minder tevreden over, en zullen wij eens samen kijken hoe jullie dat beter voor elkaar krijgen?' Ook met oudercommissies ontstaat hierdoor andere gesprekken, merkt hij. 'Als we hen vertellen over hoe het gaat, kunnen we veel beter aangeven waar we trots op zijn en wat we willen verbeteren. We vragen: herkent u dat ook? De ouders zien duidelijk wat onze criteria voor pedagogische kwaliteit zijn en kunnen daar feedback op geven.'

Voor de hele sector

Toen Hay in 2016 met het Nji om tafel ging, kreeg hij te horen dat de KindeRdam dashbordmonitor 'Pedagogische praktijk in beeld' interessant was voor de hele sector. Dat was reden om de dashboardmonitor samen met het Nji door te ontwikkelen en intussen ook met GGD/GHOR, NCKO en de brancheorganisaties te gaan praten. 'We waren het er snel over eens dat het belangrijk is dat organisaties zelf een gedegen inschatting kunnen maken van hun pedagogische kwaliteit. Daarom hebben we besloten om te kijken hoe we de dashbordmonitor voor de sector geschikt en beschikbaar kunnen maken.'

Reactie BKK

'We hebben zelfevaluatie door ondernemers hoog in het vaandel', zegt BKK-directeur Betsy van de Grift. 'Dat is een van de drie thema's waaraan we met het Ministerie van SZW werken. Daarom vinden we het geweldig dat KindeRdam daar zijn nek voor uitsteekt.' Collega en projectleider Frank Göbel vult aan: 'Interessant aan dit project is dat bij de ontwikkeling verschillende partijen betrokken zijn. Ook interessant is het feit dat deze kwaliteitsmonitor een dashboardfunctie heeft, waarin ook andere instrumenten een plek kunnen krijgen. Dat is een wens die wij vanuit het veld regelmatig gehoord hebben, omdat kinderopvangorganisaties nu vaak langs meerdere verschillende routes gegevens verzamelen.'

Zelfevaluatie is belangrijk in het licht van de Wet IKK, waarmee de pedagogische opdracht is aangescherpt en er tegelijkertijd meer ruimte is voor maatwerk en innovatieve praktijken. Organisaties die zich willen profileren met hun pedagogische kwaliteit, hebben behoefte aan een meetinstrument waarmee zij hun meerwaarde kunnen aantonen. Op de website van de BKK is een menukaart te vinden met een selectie van twintig bruikbare en wetenschappelijk verantwoorde instrumenten voor zelfevaluatie.

Kort geleden werd de nieuwe digitale versie van de kwaliteitsmonitor gepresenteerd aan de medeleden van KINDwijzer, waar KindeRdam bij is aangesloten. Het enthousiasme was zo groot, dat meteen besloten werd om die pilot van een jaar, die aanvankelijk alleen voor de eigen organisatie bestemd was, ook naar het samenwerkingsverband uit te breiden. En als ze dan toch bezig zijn, kan het geen kwaad om meer variatie in de testgroep aan te brengen, bedachten ze. 'Bij KINDwijzer zijn vooral grote organisaties aangesloten. Dus gaan we ook op zoek naar kleinere organisaties om te zien of het systeem daar ook werkt.' Waar die ambitie vandaan komt? Het is een kwestie van maatschappelijke verantwoordelijkheid, zegt Hay. 'Ik denk dat we als organisaties veel dichter bij elkaar liggen dan we van elkaar verschillen. De uiteindelijke ambitie is om een structurele landelijke benchmark te kunnen uitvoeren vanuit de praktijk van de kinderopvang. Zo dwingen we als sector een sterkere positie af. Tegelijkertijd creëren we een derde perspectief, naast Toezicht en Wetenschappelijk onderzoek. Gelukkig geeft mijn organisatie me veel vrijheid, waardoor ik ook dit stuk buiten de deur kan doen.'

VOOR HET VELDINSTRUMENT VAN GGD/GHOR: WWW.GGDGHORKENNISNET.NL/THEMA/TOEZICHT-KWALITEIT-KINDEROPVANG/PUBLICATIES/. ZIE: VELDINSTRUMENT OBSERVATIE PEDAGOGISCHE PRAKTIJK KINDERCENTRA EN PEUTERSPEELZALEN.